

Trianon francia megítélésének változása száz év alatt

Előzmények

Mint ismeretes, Franciaország központosított ország. Az országot „vérrel és vassal” hozták létre, a különböző tartományoknak a királyi birodalomhoz való csatolásával. Ennek a királyi központnak az élén XIV. Lajos király állt, akihez ez a híres kijelentés fűződik: „Az Állam én vagyok.” (*L'Etat, c'est moi.*) Később a francia forradalom továbbfejlesztette a centralizációt. A jakobinusok kijelentették, hogy a „köztársaság egy és oszthatatlan”. Független tartományok nem léteztek, a különböző kísérleteket vérbe fojtották (lásd Bretagne és Vendée harcát).

A Magyar Királyságnak viszont a török megszállás után be kellett népesítenie az országot, így szivárogtak be a románok, a németek, a szerbek. A mozaikossá lett birodalom népei békében és összhangban éltek. Az országot csak később központosították, de itt nem létezett erős, szigorú, néha kegyetlen elnyomás, hogy a kisebbségek beolvadjanak a magyar nemzetbe.

Míg Franciaország erőszakkal érte el, hogy nemzetállammá váljon, a Magyar Királyság, majd az Osztrák-Magyar Monarchia a nemzetek állama volt.

Az első világháború kitörése – francia szempontból

Mint tudjuk, a világháború kitörésének közvetlen oka (ürügye!) az Osztrák-Magyar Monarchia trónörökösének meggyilkolása volt. 1914. június 28-án Szarajevóban Gavrilo Princip szerb diák meggyilkolja Ferenc Ferdinánd osztrák-magyar trónörökösöt. A háborút el lehetett volna kerülni, ha nem lettek volna szövetségi megállapodások az egyes országok és birodalmak között, amelyek jóformán automatikusan rántották bele egymást a háborúba:

Ez a dominó-politika vitte háborúba egyik országot a másik után. Többek között erre épült a francia külpolitika stratégiája is.

I. Hazánk feldarabolásának okai a francia nemzetközi stratégia alapján

A. Az egyik fő ok

Magyarország felosztása – francia szempontból

1870 után Franciaországnak stratégiai szempontból nagyon fontos volt, hogy szövetségese legyen Németország keleti oldalán. Ez a szövetség volt a cári Oroszország. A francia politika Németország bekebelezésére törekedett, ezért alakult meg az „antant”. Franciaország kibékült történelmi ellenségével, Nagy-Britanniával és szövetséget hoztak létre. Ugyanerre törekedett a cári Oroszországgal is. III. Sándor orosz cárt nagy pompával fogadták, – Párizs legszebb hídjá az ő nevét viseli. A francia polgárok orosz részvényekbe fektették vagyonukat, hogy ezzel is támogassák a cári Oroszországot, így támogatva a francia politikusok „nagy-antant” (Hármas szövetség, Triple Alliance) stratégiáját.

A több száz millió frank értékben kiadott kölcsönkötvények célja az volt, hogy ezzel a francia befektetéssel finanszírozzák az orosz vasúthálózat kiépítését, – melynek stratégiai szerepe az volt, hogy háború esetén az orosz hadsereget gyorsan mozgósítani lehessen.

Nemrégiben egy francia történész, Georges-Henri Soutou egy tanulmányt írt az első világháborúról, melynek címe „Az első világháború egy más szemszögből („Un autre regard sur la première guerre mondiale”). A mai történész kutatók felülértékelik az orosz és francia felelősséget a világháború kirobbanását illetően. Egy amerikai kutató, Sean McMeekin egy új szemszöveget fedezett fel a 1914 nyarának kríziséről, miután tüzetesen áttanulmányozta az orosz irattárat (*The Russian Origins of the First World War*, Harvard University Press 2011). Ez a történész felderítette Raymond Poincaré Franciaország miniszterelnökének fontos szerepét 1914 júliusában Szent Pétervárott tett látogatása során, amikor az orosz cárt eltökéltséggel biztatta úgy, mint a francia nagykövetség.

Amikor kitört az I. világháború, a Német Birodalomnak két fronton kellett hadat viselnie: francia és orosz fronton. Ekkor történt, hogy Lenin Németországon keresztül Szentpétervárra érkezett, ami lehetővé tette, hogy 1917 októberében kitörjön a szovjet forradalom, – melynek következményeként a vörösök leállították a háborút, és a fehéroroszok ellen harcoltak tovább, hogy létrehozzák a szovjet uralmat. Franciaországnak az antant felbomlása óriási stratégiai veszteséget jelentett, mert így a németek teljes erővel tudtak a francia fronton harcolni.

Ezek az előzmények megmagyarázzák, hogy többek között a kis-antant Franciaország támogatását élvezte, – mivel Clémenceau-nak továbbra is az volt az elképzelése, hogy Németországot körbe kell keríteni, és ha a cári Oroszország már megdőlt, akkor másik olyan ország legyen a Német Birodalom keleti határán, amely Franciaország szövetségese lehet. – Véleményem szerint a kis-antant létrehozásának francia szempontból ez volt az egyik fő oka.

Ezek az országok, melyek elköteleződtek Franciaországnak, háború esetén megtámadták volna Németországot, – ez lett volna a cári Oroszország szerepe is, a korábbi nagy-antant idején. A kis-antant országai a francia stratégia szerint „cordon sanitaire”-t képeztek volna, – egyfajta „egészségügyi kordont”, Németország és a szovjet Oroszország között.

Ma már tudjuk, hogy az akkori francia stratégia később súlyos csődöt szenvedett, – a kis-antant a II. világháború kitörésekor (1939-40-ben) nem Franciaország táborához tartozott. Egy francia történész így nyilatkozott az akkori francia diplomácia által vezetett, rövidlátó politikáról: „A két világháború utáni Csehszlovákia mindig is nagyon közeli kapcsolatokat ápolt Moszkvával, és azt se felejtjük el, hogy mindig is nagyon előzékeny volt Hitlerrel, mivel Beneš szerint jobb az Anschluss, mint a Habsburgok. Ami Romániát és Jugoszláviát, Franciaország megkülönböztetett szövetségeseit illeti: – hol voltak ők 1939-40-ben? – Hitler táborában!”

B. A másik fő ok

Az önrendelkezés megtagadása – francia szempontból

1918. november 11-én fegyverszünet jött létre Franciaország, Anglia és a Német Birodalom között. Wilson, az amerikai elnök, 14 pontban fogalmazta meg a jövőbeli békeszerződés alapjait. Ő a demokrata pártot képviselte, és hangsúlyozta, hogy Amerikának is részt kell vennie a békeszerződésekben. Rooseveltt, a politikai ellenfele, a republikánus pártot

képviselte, és ellenezte, hogy az Egyesült Államok részt vegyen a békeszerződésben. A demokrata Wilson a népek önrendelkezési jogát helyezte előtérbe, ami sok reményt adott a határok igazságos meghúzására. A későbbi tárgyalások folyamán azonban mégis figyelmen kívül hagyták az önrendelkezési jogot. Meglátásom szerint ennek az a fő oka, hogy a francia politikai világ nagyon tartott az önrendelkezési elv alkalmazásától, ugyanis 1870-ben, a porosz-francia háború kezdetén gyorsan leverték a francia csapatokat, Elzász-Lotaringiát elfoglalták, majd Versailles-ban kikiáltották a Bismarck által összehozott, első Német Birodalmat.

Ez ellen a magyar nép képviselői, élükön Irányi Dániellel, hevesen tiltakoztak. Kifejtették, hogy Elzász-Lotaringia elcsatolása súlyosan sérti az ott élő emberek jogait és Európa egyetemes érdekét. A lakosság véleményét nem kérdezték meg, a győztes megalázta a francia nemzetet, – és egy olyan béke, amely a másik eltiprásán alapul, nem lehet tartós. Irányi Dániel hozzátette, hogy az, „ami ma Franciaországgal megtörtént, holnap Magyarországgal is megtörténhet.” – Milyen csodálatos előérzet!

Elzász-Lotaringiát anélkül csatolták a Német Birodalomhoz, hogy a lakosságot megkérdezték volna. – Vajon melyik nemzethez tartozik Elzász-Lotaringia népe?

A „nemzet” (a náció) fogalmát többféleképpen lehet értelmezni. A társadalomkutatók főleg két alaptípust különböztetnek meg. Az egyik az etnikai nemzet: a közös származású nemzet. A másik az állampolgársági „nemzet”: az adott államhoz való tartozás.

Leegyszerűsítve: két koncepció létezik a nemzetről. Az egyik a germánoknál és a Közép- és Kelet-Európában használt nemzet-fogalom, miszerint egy-egy etnikai közösség, – faji, nyelvi, közös múlttal rendelkező népcsoport – politikailag integrálta magát, és nemzetté vált.

A másik a főleg francia és nyugat-európai nemzet-fogalom, amely szerint akár több etnikum is „összeolvad” egy állam keretében, és közös állam polgárai lesznek, – így létre jön a „nemzet”, – mindazokból, akik összetartva, együtt akarnak élni.

A német nemzetiség elmélete a nyelven és a származáson alapszik. Német az, akinek a szülei is németek voltak, és akik németül beszélnek. Ebből a szempontból Elzász-Lotaringia a germán világhoz tartozik. Ezen elmélet ellentéte a francia elképzelés a nemzetről (cf. Renan): „La nation est un plébiscite de tous les jours.” – A nemzetiség nem a származáson, hanem a hovatartozáson alapszik („la volonté du vivre-ensemble”). Francia szempontból az elzász-lotaringiaiak hiába tartoznak a germán csoporthoz, mivel érzelmileg és kulturális szempontból ők Franciaország része. Ezt viszont a francia politikusok soha nem merték konkrétan bizonyítani népszavazással, mert féltek a bizonytalan eredménytől. Sem Franciaország, sem Németország nem merte kikérni a lakosság véleményét, nem merte az önrendelkezés elvét gyakorlatban is megerősíteni – népszavazással. Mindkét fél tartott az eredménytől. Ezért történt az, hogy a franciák nem akarták, hogy máshol érvényesüljön az önrendelkezés, mert akkor talán Elzász-Lotaringiában is meg kellene valósítani.

Tudjuk, hogy francia politikusok is általában a jobboldali nemzetérzésűek nem csak Elzász-Lotaringiát akarták visszacsatolni, hanem volt egy olyan elképzelés is, hogy Franciaországnak legyenek természetes határai, azaz a Rajna bal oldala is Franciaországhoz legyen csatolva és főleg a Saar-vidék.

Trianon valószínűleg nem lett volna annyira drámai a magyar nemzet számára, ha a népeknek az amerikai Wilson elnök által hangoztatott önrendelkezési jogát tiszteletben tartották volna, –

ha a lakosságot megszólították volna az elcsatolni tervezett területeken. Azaz, ha népszavazás útján kikérték volna a nép véleményét. Ezt a francia politikai érdekek nem engedték meg, – és ez csírájában hordozta az igazságtalanságot és a máig be nem forrott sebeket.

A különböző nagyhatalmak egyes politikai csoportjai gazdasági és hatalom-megőrzési lehetőséget láttak egy gyors, sikeres háborúban. Franciaország Elzász-Lotaringia miatt vett részt a háborúban, Németország gazdasági dominációra kezdett törni, mert sérelmezte, hogy az európai gyarmatosítók közül kiszorult – Anglia és Franciaország gyarmatszerzői sikerei mellett. Neki csak „morzsák” maradtak (Togo, Kamerun, Namíbia).

A francia politikusokat félrevezették, főleg a cseh és a szlovák politikusok. Dramatizálták a kisebbségek Kárpát-medencei elnyomását, összekeverve az osztrák és a magyar hozzáállást, ami egyáltalán nem volt ugyanaz. Magyarország jogi állam volt, ahol minden lakos egyenlő jogokat élvezett. Horvátország, mely a Magyar Királyság alatt a 12. században egyesült, még saját parlamenttel is rendelkezett. A Szent Korona országa sosem gyakorolt erőszakot az országba bevándorolt népei ellen. Ezt bizonyítja többek között Andrej Hlinka, a legnagyobb szlovák párt, a Szlovák Néppárt vezetőjének 1925. június 4-én tett kijelentése: „Mindannyiunk lelkében lobogjon a magyar haza emléke, mert az ezer esztendő magyar uralom alatt nem szenvedtünk annyit, mint a cseh uralom hat éve alatt.”

Ha a történelem folyamán Magyarország – Franciaországhoz hasonlóan – erőszakkal kényszerítette volna a beolvadást, akkor a szerbből, románból, szlovákból mind magyar ember vált volna, – soha nem lett volna ok (ürügy!) Magyarország feldarabolására.

Apám, aki az Osztrák-Magyar Monarchiában született, mindig emlegette, hogy például Bácskában, békességben éltek az emberek, – egymás mellett voltak magyar, német, szerb, román falvak, és soha nem történt összeütközés a különböző nemzeti csoportok között. Mindnyájan a Szent Korona „tagjai”, állampolgárai voltak. Fejtő Ferenc szintén erről tanúskodott, az ismert „Requiem pour un empire défunt” (Requiem egy halott birodalomért) című könyvében.

Amikor 1920. június 4-én az országot szétdarabolták, Magyarország már megtört, legyengített ország volt, melynek a kényszerhelyzet miatt nem volt önálló akarata, alárendelt szerepbe kényszerítették, – ezért a trianoni „békeszerződés” aláírása diktátumnak minősül, nem egy szerződés aláírásának. Hiszen hiányzik a felek szabad beleegyezése. Persze, ezért nem a francia vagy az angol nép a bűnös, hanem a politikusaik. Clémenceau-nak kifejezetten az volt a célja, hogy megszűnjön az Osztrák-Magyar Monarchia.

C. Másodlagos okok:

1. A szabadkőművesek törekvései

A trianoni drámának más okai is voltak, mint pl. a francia szabadkőműves páholy (a Grand Orient) befolyása a politikai életre. Nem titkolt céljuk volt a katolikus Monarchia megszüntetése. Ezt még Fejtő Ferenc is elismerte, akiről nem lehetett volna azt mondani, hogy elfogult, összeesküvés-elmélet híve.

A Grand Orient és a Grand Loge de France 1917 januárjában, Párizsban megrendezett egy szabadkőműves kongresszust, melyre meghívta a szövetséges országokban működő

szabadkőműves csoportokat. Egy másik kongresszus 1917. június 28-30-án szintén a háború utáni világrenddel foglalkozott, mivel új események történtek: 1917. április 6-án az Egyesült Államok csatlakozott a szövetségesekhez. André Lebey a béke feltételül a következőket határozta meg:

a) Elzász-Lotaringia visszacsatolása

b) A három részre szabdaltnak Lengyelország restitúciója

c) Bohémia (a mai Csehország egy része) függetlensége

d) A Habsburgok politikai és adminisztratív szervezetei által ma elnyomott, összes nemzetnek népszavazás általi felszabadítása, vagy államokba egységesítése.

A hitelesség szempontjából az eredeti francia szöveget is közlöm: *„La libération ou l'unification de toutes les nationalités aujourd'hui opprimées par l'organisation politique et administratives des Habsbourg en des états que les dites nationalités impliquent par un plébiscite.”*

Ez a kijelentés két fontos dolgot tartalmaz: az egyik, hogy a Habsburg Birodalmat, vagyis az Osztrák-Magyar Monarchiát fel kell osztani, másrészt népszavazást kell elrendelni. Ez utóbbit teljesen kihagyták a békeszerződés tárgyalásai alatt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia megszüntetését már régóta tervezték, de 1917-ben követelésként fogalmazták meg. Ezt nem lehet egy kézmozdulattal elsöpörni, mintha csak egy összeesküvés teória lenne.

A szabadkőművesek szerepe történelmi tény, – és letagadhatatlan. Természetesen, fontos volt a szabadkőművesek befolyása, azonban lényeges kiemelni, hogy a francia politikusok és a Clémenceau által kidolgozott stratégia nemcsak az ő döntésük miatt jött létre, hanem főleg Franciaország érdekei miatt, ahogy az kitűnik a két legfontosabb okból (ezek: a kis-antant létrehozása és Elzász-Lotaringia visszacsatolása).

2. Magyarország, mint háborús bűnös

A francia politikusok a háború után bűnbakot kerestek, és ezt gróf Tisza István személyében találták meg, – őt vádolták az Osztrák-Magyar Monarchia háborús kezdeményezésével. Manapság már közismert, hogy gróf Tisza István 1914 júliusában több ízben közbenjárt Ferenc Józsefnél, hogy kerüljék el a háborút. A korona-tanácsok alkalmával nyíltan ellenállt a Szerbia elleni, katonai beavatkozásnak. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy később mégis beleegyezett, de nem tehetett másképp – a császári és az osztrák nyomás miatt. A többi ország viszont elkerülhette volna a háború kitörésének mechanizmusát.

Ma már azt is bebizonyították a történészek, hogy Szerbia és Oroszország hamarabb mozgósított!

3. Az üres magyar szék a béketárgyaláson

Francia szempontból nézve a békeszerződést előkészítő tárgyalásokra azért **nem hívtak meg magyar politikusokat**, mert – azzal érveltek –, hogy Magyarországon káosz van, – nem ismerték el sem Károlyi Mihályt, sem Kun Bélát, mondván, hogy egyiknek sem volt legitimitása. Ennek az álláspontnak lett a következménye az az égbekiáltó igazságtalanság, hogy 1919 januárja és 1920 januárja között a magyar álláspontot senki nem képviselhette, holott Magyarország szétdarabolásáról tárgyaltak. Az utódállamok képviselői ezt a helyzetet ügyesen kihasználták, és mindent megtettek azért, hogy befolyásolják az újságírókat, a szakértőket, és végül is a döntéshozókat. Amikor 1920 elején a magyar küldöttség végre megjelenhetett – gróf Apponyi Albert vezetésével –, már hiába hozta magával a

nemzetiségekről szóló térképeket, addigra sok minden eldőlt, – hiába haboztak az angolok és az olaszok egy esetleges, új döntésről, – mi magyarok, ahogy Ady mondta: „mi mindig, mindenről elkésünk”. Hiába tartott gróf Apponyi Albert egy rendkívüli, meghatározó és érvekkel alátámasztott beszédet, egy francia politikus számára az nem volt elég korszerű. Magyar részről nem egy becsületes, intelligens úriembert, nagynemest kellett volna delegálni, hanem egy talpraesett, jó taktikai érzékkel megáldott, kemény politikust.

II. Az eltitkolt igazságok leleplezése

A Magyarországra erőszakkal rákényszerített békediktátum aláírása után egyes felvilágosított politikusok elég gyorsan szembesültek az óriási hiba elkövetésével.

Lenin kijelentette, hogy „A békét rájuk kényszerítették, de ez egy ’uzsorás’ béke, a tolvajok békéje, ez nem egy béke, ezek a feltételek, melyeket az utódállamok diktálnak, késsel a kezükben a védelem nélküli áldozatoknak.”

Lord Rothermere-nek megjelent egy cikke 1927. június 21-én a Daily Mail-ben, melyben kezdeményezte a Trianoni szerződés újratárgyalását.

Artur Neuville Chamberlain, korábbi angol miniszterelnök kijelentette „a trianoni békeszerződés eredménye nem a béke, hanem egy veszély egy új háborúra.”

Francia részről André Tardieu, akkori francia miniszterelnök elismerte a politikusoknak felületes hiszékenységét és hozzátette, hogy ami a Felvidéket illeti „Nem volt lehetőség a népszavazásra a magyar Felvidéken, mivel így nem lehetett volna megalkotni Csehszlovákiát, mert a lakosság ellene szavazott volna” Ezzel a mondattal cinikusan elismerték, hogy a lakosság véleménye nem számít, a geopolitikai stratégia felülírta az emberi jogokat.

Később még maga Clémenceau úr is beismerte, hogy annyi igazságtalanság történt Magyarországgal, hogy egy kis helyreigazítás szükséges. Egyre több francia politikus szembesült azzal, hogy milyen súlyos hibát követtek el Magyarország ellen pl. Monzie (külgügyminiszter) Eduard Briand államférfi, Charles Daniélou (a trianoni szerződés előadója). A francia szenátus csak azokkal a feltételekkel ratifikálta a trianoni szerződést, hogy a francia kormány át fogja tanulmányozni a hibákat és felfedett igazságtalanságokat (később sajnos ezt nem tartották be). Tegyük hozzá, hogy az Amerikai Parlament egyszerűen nem ismerte el a trianoni békeszerződést, sőt kifejezte ellenérzését és így 1920. aug. 29-én egy külön békét kötött Magyarországgal.

Ez már egy lépés volt ahhoz, hogy a győztesek, Franciaországot is beleértve, elismerjék, hogy igazságtalanul cselekedtek. Majd később, 1935-ben egy francia újságíró, Henri Pozzi részletesen analizálta a trianoni szerződés körülményeit és könyvének a címe a „Les coupables” (A bűnösök) leleplezi, hogy milyen hamis körülmények között jött létre az elfogadhatatlan békeszerződés. Ezen állításokat később az angol képviselő, Lord George elismert: „Voltak nekünk szövetségeseink, melyeknek az érvei hamisak és meghamisítottak voltak. Hamis iratok alapján tanácskoztunk” (Queen’s Hall-i beszéde). Hazudtak nekik is, becsapták őket is. A szerződés hamis adatok alapján lett erőszakkal kicsikarva, tehát semmis.

III. A franciák értékítélete a későbbiekben

Később az igazságtalanság annyira elfogadhatatlan volt magyar részről, hogy a politikusok arra törekedtek, hogy a trianoni szerződést felül kell vizsgálni. Ez részben sikerült Horthy

Miklósnek az I. és II. Bécsi Döntés keretében, aminek következtében Magyarország visszakapta Felvidéknek a határmenti részét és Észak-Erdélyt. Annak ellenére, hogy a Bécsi Döntések részben orvosolták a Trianonban született igazságtalanságot, a francia politikusok a magyarok számára kedvező döntés következtében elhidegültek, mivel tartottak attól, hogy Magyarország a náci és a fasiszta szféra befolyása alá kerül. Franciaországnak mindkettő ellensége volt. Ez a francia félelem nem volt teljesen alaptalan, mivel Magyarország csatlakozott a szovjet elleni frontoz és így a náci németekkel együtt harcoltak az orosz fronton.

A II. világháború után tekintettel arra, hogy Magyarország a Szovjetunió ellen harcolt a győztes hatalmak a két Bécsi Döntést nem ismertek el, visszaállították a trianoni határokat, sőt, még egyes kisebb területeket elcsatoltak. A szovjet megszállás alatt a magyar sors a franciákat nemigen érdekelte, belenyugodtak, hogy a kelet-európai országok szovjet befolyás alatt legyenek. Így a magyar sors és általában véve Kelet-Európa sorsa elhidegült a francia érdekeltségtől. Franciaország el volt foglalva saját problémáival, tekintettel arra, hogy egy gyarmatosító országról van szó, az érdekköre nem Közép-Európa, hanem a nagyvilág és főleg Afrika. Ebből eredően a magyarok jövője, a trianoni igazságtalanság az átlag franciát nem érinti és nem is törődnek vele. Franciaország el volt foglalva a II. világháború utáni szabadság-és-függetlenség-kereső gyarmati országokkal, Afrikával, Indokínával és később a vietnámi és az algériai háborúval. Ezért az átlag francia jobban tudja, hogy Kamerun-nak vagy az Elefántcsontpartnak mi a fővárosa, mint hogy hol van Budapest.

IV. A Trianon megítélése napjainkban francia szemmel

Azok az okok, ami miatt francia szempontból a trianoni békeszerződést meg kellett kötni ma már érvénytelenek. A francia elit politikusok jobban vannak informálva és ha el is ismerik, hogy egy igazságtalanság történt Magyarország ellen, a legtöbben elfogadják a status quo-t. Jogilag hivatkoznak a Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet Helsink-i záróokmányra (1975. aug. 1.), mely kimondja a határok állandóságát. Mind Franciaország, mind Magyarország tagja az EBESZ-nek, határmódosítás csak békés módon fogadható el. Magyarország több alkalmat elmulasztott, a rendszerváltozás után az Antal-kormány egy súlyos bünt követett el, melyet az MVSZ hazaárulásnak minősített. Mikor Ukrajna kivált a Szovjetunióból, akkor népszavazást rendeltek el, melyet többek között a Kárpátalja sorsát is érintette, lehetőséget adva egy külön státuszra, Beregszász és környékének pedig autonómiára. Ez egy lépés lett volna egy esetleges békés határváltoztatásra. Sajnos az Antal-kormány szerződés által lemondott bármilyen területi igényről.

Amikor Jugoszlávia szétesett, a magyar kormány mondhatta volna, hogy Délvidék Jugoszláviához lett csatolva, és ez az állam már nem létezik. Jogutódja nemcsak Szerbia, hanem Horvátország is lehetne. Ezen felül, mikor kitört a horvát-szerb háború, Magyarország támogatta Horvátország függetlenségét és 30.000 gépfegyvert adományozott nekik, minden ellenérték nélkül. Ezzel újfent elhalasztott Magyarország egy esetleges terület-visszacsatolást.

Tekintettel az apai ági francia származásra, az egyik nagybátyám, Léh Viktor a harmincas években Franciaországban telepedett le és Angoulême-ben a Saint Paul katolikus iskolában François Mitterrand-nak, későbbi köztársasági elnöknek középiskolai történelem, földrajz és német tanára volt. Viktor nagybátyám az Osztrák-Magyar monarchia elkötelezett híve volt és ezt a szellemet François Mitterrand-nak is átadta. Olyannyira, hogy amikor a francia államelnök 1982. július 7-én először jött Magyarországra, akkor nagybátyám tanítása a

megnyilatkozásaiban is érezhető volt. Hivatalosan kijelentette, hogy „Trianon egy piszkos ügy volt” („Trianon était une sale affaire”), sugallva így az igazságtalanságot és Magyarország áldozati szerepét.

François Mitterrand a következő szavakat mondta a Sciences Po Tudományos Intézetében 1992. június 5-én Európa felépítésével kapcsolatban: „Mondok Önöknek egy nyilvánvaló igazságot – a győztes az, aki a törvényeket hozza, a győztes az, aki a békeszerződéseket írja, és a békeszerződés magában hordozza a jövőbeni háború csíráját. Minden megállapodás emiatt helytelen, úgy a legutóbbiak, mint a többiek. Mi maradt a Versailles-i, Saint-Germain-i és a Trianoni békeszerződések után? A legutóbbi háború győztesei nagyon racionálisak voltak, befejezték a háborút, ugyanakkor nem írtak egyezményt!” (lásd Németország)

Franciaország egy jakobinus központi uralommal ellátott köztársaság, mely nehezen tolerálta a különbségeket, mindenáron tűzzel és vassal a nemzet összeforrását, egységét, és oszthatatlanságát szorgalmazta. Emiatt nehezen értik meg, hogy a nemzetet mozaikokból is lehet alkotni, mindenkinek egyformán kell franciának lennie. Ebből adódik, hogy jogilag Franciaország nem ismeri el a csoportok, népcsoportok jogait (droit collectif des minorités nationales). Franciaországban nincsen Bretagne párt, vagy Elzász-Lotaringia párt, hanem minden párton belül vannak bretonniak vagy elzásziak. Az autonómia fogalmat a francia közbizony nem ismeri, ezért nehezen értik meg a magyar kisebbségek jogos követeléseit. Jacques Chirac, volt francia államelnök hajlandó lett volna elfogadni a kisebbségek, csoportok jogainak lehetőségét és védelmét, melyek támogatását ígérte meg egy Thessaloniki-i beszédében. A francia és a holland népszavazás után, mely elutasította az Európai Unió Alkotmányát, ez a terv nem valósult meg. Később a Lisszaboni Szerződés lefekteti ennek alapjait.

A Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartáját Franciaország 1999. május 7-én Budapesten aláírta, azonban a mai napig nem ratifikálta. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy ez a karta ellentétes a köztársaság feloszthatatlanságának elvével, a törvény előtti egyenlőséggel, a francia nép egyediségével és a francia nyelv hivatalos használatával. Ennek elfogadásához a francia Alkotmányt is módosítani kellene, aminek § 2 kimondja, hogy a köztársaság nyelve a francia.

2008-ban Nicolas Sarkozy elnöksége alatt az 'Az V. köztársaság intézményének modernizálásáról szóló alkotmányos törvény'-el módosították az Alkotmányt, hozzáadva, hogy „a regionális nyelvek hozzátartoznak Franciaország örökségéhez” (75-1 cikk), utalva ezzel az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának 11-es cikkére (1789. augusztus 26.): „A gondolatok és vélemények szabad áramlása az ember egyik legértékesebb joga: minden polgár szabadon beszélhet, írhat, publikálhat, kivéve a törvény által meghatározott visszaéléseket.”

Mindezek ellenére 2013-ban az Államtanács megerősítette az Alkotmánybíróság döntését, sőt, kifejezetten ellenezte az egyezményt. 2014-ben tett még egy kísérletet a francia Közgyűlés a karta ratifikálására, azonban a Szenátus 2015-ben visszautasította azt.

V. Trianon ismertetése a francia médiában

Ezekből a normákból kitűnik, hogy egy átlag franciának ezek a magyar elképzelések nehezen érthetőek vagy elfogadhatóak. Emiatt is marad Trianon egy ismeretlen igazságtalanság. A francia történelemkönyvekben sokszor meg sem említik, a hangsúlyt a Versailles-i békeszerződésre teszik, mely a Német Birodalommal kötött. Ha meg is említik egyes történelemkönyvekben, akkor sem az igazságtalanságot hangsúlyozzák, hanem azt, hogy létrejöttek új országok, mint Csehszlovákia vagy Jugoszlávia. Ezt a hozzáállást a párizsi magyar emigráció mindig is kritizálta olyannyira, hogy régebben Párizsban létrehoztak a Magyar Intézeten belül egy munkacsoportot. Azzal foglalkoztunk, hogy minden olyan tévedést vagy történelmi igazságtalanságot, melyet történelmi könyvekben találunk, megírtuk a könyvkiadónak és a szerzőnek, hogy korrigálják. Erőfeszítéseink ellenére nem sok sikert tudtunk elérni.

Néhány magyar barát, akik történelemtanárok, vagy magyar származású, de Franciaországban ismert emberek megjelent könyvei nyíltan kritizálták a történelmi igazságtalanságot. Ilyen például Henry Bogdan könyve, *Histoire des pays de l'Est* (A keleti országok története) melyben teljesen objektíven és becsületesen leírja a történeteket. Fejtő Ferenc, aki Franciaországban is egy baloldali ismert író volt, kiadott egy könyvet, mely az Osztrák-Magyar Monarchia szétdarabolásáról szól: *Requiem pour un empire défunt*. Ebben a műben többek között dokumentálva van, hogy Magyarország nem a más nemzedékeknek a börtöne volt, hanem békésen éltek egymás mellett. Ugyanakkor, Fejtő nem tagadja, hogy a *Grand Orient de France*-nak döntő szerepe volt az Osztrák-Magyar Birodalom megszűnésében.

Nemrég jelent meg egy könyv Magyarország történelméről, melyet egy francia bretonni származású történész írt, Bernard Le Calloc'h: *Histoire de la Hongrie*. E kötet első bekezdése rögtön felvilágosítja az olvasót Trianon igazságtalanságáról, hangsúlyozva, hogy Magyarországot megfosztották a bányáitól, az ipari forrásaitól, vasútrendszerétől, egyetemeitől stb. Így a határon túli magyarok európai kontinensek az akkori legnagyobb etnikai kisebbségét képviselték.

Yves de Daruvar a francia Becsületrend nagykeresztese – akinek magyar édesapja és francia édesanyja volt – írt egy fontos és a francia nagyközönségnek szánt tanulmányt (*Le destin dramatique de la Hongrie*, azaz Magyarország tragikus sorsa). Ebben a tanulmányban Yves de Daruvar rámutat a francia politikusok, tudatlanságára, félrevezetésére, továbbá cinikus hozzáállására, mint például Tardieu hozzáállására is, aki Clémenceau tanácsadója volt. Ugyanakkor lehetőséget lát abban, hogy a magyar népnek soha nem kell lemondani az igazságtalanság orvoslásáról. Ebben az esetben elévülés nem létezik.

Jómagam is, habár nem vagyok történész, megragadtam az alkalmat, hogy közöljek a francia közösséggel néhány tény a magyar történelemről, Magyarország akkori helyzetéről és a Világszövetségről, kihangsúlyozva, hogy a magyarok még mindig nem tudják elfogadni a trianoni igazságtalanságot, hogy ez a seb még mindig nyitott. Hozzátettem, hogy képzeljék el Franciaországot Elzász-Lotaringia nélkül, Bretagne nélkül, Baszkföld nélkül, Savoie nélkül, francia Riviéra nélkül, stb. Mindezt úgy, hogy nem kérdeznék meg az ott élő ezeréves lakosságtól a véleményüket. Ez az interjú a *Le Figaro Magazin* 1999. decemberi kiadásában jelent meg.

A Magyarok Világszövetségének elnöke Patrubány Miklós egy párizsi látogatás alkalmával részt vett egy szenátusi eseményen, és amikor szót kapott, megragadta az alkalmat, hogy pár mondatban megemlítsen Trianont a francia politikusok előtt.

Körülbelül 10 évvel ezelőtt egy történelmi előadás-sorozat keretében a Magyar Intézet közreműködésével egy konferenciát szerveztek a szenátusi teremben, melyre meghívták nemcsak a magyar álláspontot védő tudósokat, hanem szlovák és román történészeket is, ami nagy vitát generált a radikális nézetek ütközéséből. 2000-ben a Magyarok Világszövetsége egy nagy tüntetést szervezett a Nagy Trianon előtt, ahol közel 3000 ember vett részt és titokban az akkori államelnök édesapja, Sárközy Pál is megjelent. Azóta a Magyarok Világszövetsége elnökének, Patrubány Miklós javaslatára 2010. óta minden évben, június 4-én tiltakozó megmozdulást rendezünk a Párizs melletti Versailles-ban. 2015 június 3-án dokumentációval alátámasztott, tiltakozó nyilatkozatot is benyújtottunk az Európai Parlament elnökének, az Európai Tanács elnökének és a Francia Köztársaság Elnökének, François Hollande-nak.

2020-ban a 100 éves évforduló alkalmából írtam egy cikket: Un injustice méconnue (Ismeretlen igazságtalanság). Ez eljutott a francia államelnökig, Emmanuel Macron-hoz. Ennek volt egy pozitív visszhangja, mivel a Revue d'Histoire Européenne 2020. novemberi számában átvette az álláspontunk lényegét és egy 5 oldalas történelmi összefoglalót - képekkel (Magyarország szétdarabolását ábrázolva) a francia embereknek objektíven közvetítette a trianoni szerződés dramatikus következményeit.

Konklúzió

A francia politikusok, – ha ma már el is ismerik, hogy Trianon „tévedés volt”, – az új világrendben nehezen mernek kiállni és bűnbánatot tartani miatta. Magyarország szétdarabolásáért nem felelős sem a francia, sem az angol, sem az olasz, sem az amerikai nép, viszont történelmileg felelősségre lehet vonni az akkori politikusokat, mert jogtalanul és igazságtalanul döntöttek, stratégiai okok miatt diktáltak, az akaratukat letiporva, megalázva egy ártatlan nemzetet.

Ne legyünk elkeseredve, mert semmi sem végleges: az élet fejlődik, változik. Lengyelországot háromszor is felosztották, mégis túlélte. Az 1975-ben létrehozott Helsinkii Záróokmány lehetővé teszi a határok békés kiigazítását. Azóta Európában új államok születtek, új határokkal. Minden lehetséges lesz békés úton, ha kitartóan küzdünk érte.

Juhász Gyula Trianon című versének első mondatát meg kell változtatni:

„Mindig beszélni kell róla, nemcsak rágondolni, – és mindig cselekedni.”

Nem elég annyit mondani, hogy „magyar az, akinek fáj Trianon”, hanem én mindig hozzáteszem, hogy tenni is kell valamit Trianon ellen.

A konklúzióban ismétlem újra, hogy Lloyd Georges később becsületesen beismerte, hogy megtévesztették őket: „Nous avons quelques alliés dont tous les arguments étaient faux et falsifiés. Nous avons délibéré à partir de ces fausses données.” (Lloyd George, discours de Queen's Hall). – „Voltak szövetségeseink, akiknek az érvei hamisak és meghamisítottak voltak. Hamis iratok alapján tanácskoztunk.”

Hazudtak nekik is, becsapták őket is. **Jogilag egy olyan szerződés, amely hamis adatok alapján lett erőszakkal kicsikarva, semmis!**

P.S: Egy francia szemmel Trianon után:

„Egy nemzet nincs megalázva azzal, hogy legyőzték vagy ha aláírt-késsel a torkán- egy végzetes békeszerződést. Becstelenné válik azonban, ha nem tiltakozik, ha tönkretételéhez maga is hozzájárulását adja.

Nem a vesztes a bukás, hanem a lemondás.”

(Declassé francia külügyminiszter)

Dr Léh Tibor,
francia ősök utódja,
délvidéki származású,
Párizsban élő ügyvéd,
az MVSZ elnökségi tagja